

STRATEGIA ROZWOJU WOLONTARIATU CARITAS W POLSCE

Warszawa, wrzesień 2020

Caritas jest największą organizacją dobroczynną w Polsce, której historia sięga lat 20. XX wieku. W swojej działalności docieramy do setek tysięcy potrzebujących w całym kraju i poza jego granicami. Dzieło to możemy realizować dzięki między innymi pracy **prawie 100 tysięcy wolontariuszy Caritas.**

„Jakże można nie zachwycać się tym, że we wspólnotach chrześcijańskich rozwijają się grupy wolontariuszy, które pragną służyć braciom, by w ten sposób budować bardziej sprawiedliwy i ludzki świat. Wolontariat stanowi znak i wyraz ewangelicznej miłości, która jest bezinteresownym darem z siebie samego - darem ofiarowanym bliźnim, zwłaszcza najuboższym i potrzebującym (...). Kościół jest coraz bardziej świadom, że dzisiaj nie wystarczą doraźne akcje charytatywne, nastawione na minimalizowanie skutków biedy. Potrzeba profesjonalnych działań zmierzających do usuwania przyczyn wszelkiego rodzaju ubóstwa.”¹

---

¹ Jan Paweł II, styczeń 1981. Przemówienie do przedstawicieli wolontariatu międzynarodowego.

Spis treści

I.	POTRZEBA ROZWOJU WOLONTARIATU CARITAS	1
II.	DEFINICJA WOLONTARIATU CARITAS.....	3
III.	WOLONTARIAT W STRUKTURACH CARITAS	5
IV.	STRATEGIA ROZWOJU WOLONTARIATU CARITAS 2020 – 2023.....	6
V.	CELE STRATEGICZNE	7
VI.	REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH	8
VII.	PODSUMOWANIE.....	11

I. POTRZEBA ROZWOJU WOLONTARIATU CARITAS

Mając na uwadze znaczenie i różnorodność działań prowadzonych w ramach struktur Caritas, dostrzegamy pilną potrzebę wdrożenia rozwiązań, które w ostatnich latach stały się standardem działania innych organizacji współpracujących z wolontariuszami w Polsce i na świecie.

Jako doświadczony i cieszący się powszechnym zaufaniem partner społeczny, pragniemy poszerzać grono naszych współpracowników – wolontariuszy, budować z nimi długotrwałe relacje oparte o wspólne wartości chrześcijańskie.

Zależy nam rozwijaniu wrażliwości społecznej, postawy altruistycznej, podnoszeniu kompetencji, aktywności osób chcących działać na rzecz lokalnej społeczności, a także przeciwdziałaniu apatii, bierności oraz konsumpcyjnemu i nastawionemu na własną przyjemność stylowi życia.

W roku 2020 zmagamy się z epidemią Covid-19, która może być szansą na zmianę oblicza wolontariatu Caritas, na rzecz wolontariatu wykorzystującego nowoczesne technologie, poszukującego nowych sposobów na wspieranie osób potrzebujących, wykraczających poza dotychczasowe działania tj.: zbieranie żywności lub funduszy.

W 1979 roku Jan Paweł II, zwracając się do młodzieży we włoskiej Caritas, zauważył potrzebę nabywania kompetencji do posługi miłosierdzia „Wolontariusze, odpowiednio przygotowani, będą naturalnymi animatorami procesu przywracania odpowiedzialności społecznej, co pozwoli przeanalizować struktury prowadzące do odsunięcia człowieka na margines, promować sprawiedliwe prawa i tworzyć bardziej zadowolające relacje międzyludzkie”.

Podjęcie przez wolontariuszy nieodpłatnej aktywności mającej na celu działanie na rzecz dobra wspólnego, świadczy o sile i poziomie rozwoju wspólnoty Caritas.

Wolontariusz wnosi do Caritas, swoje umiejętności, czas, nowe spojrzenie, inspiracje i pomysły. Wzmacnia wiarygodność Caritas, budując wizerunek wolontariatu jako działań

tworzonych przez ludzi dla ludzi. Nie tylko wówczas, gdy współpracuje, ale także długo po tym, gdy zakończy działania, stając się ambasadorem Caritas.

Aktywność wolontariacka jest dla wolontariusza możliwością pogłębienia wiary, źródłem satysfakcji, buduje poczucie własnej wartości oraz poszerza wiedzę i doświadczenie, przydatne w dalszym życiu społecznym i zawodowym.

Dlatego Caritas powinna postrzegać współpracę z wolontariuszem jako inwestycję, w której dla osiągnięcia wspólnego celu obie strony angażują swoje najcenniejsze zasoby, takie jak własne życie, wiedzę, czas oraz fundusze. Obie strony z inwestycji tej wychodzą bogatsze, odczuwają satysfakcję z pomocy na rzecz osób potrzebujących, zdobywają nowe doświadczenie czy umiejętności, wnoszą swój unikalny wkład w budowanie bardziej sprawiedliwego świata i odpowiedzialnego społeczeństwa.

Trzeba mieć jednak na uwadze, że postawy altruistyczne wymagają systematycznego, planowanego kształtowania oraz utrwalania i rozwijania w ramach struktur Caritas. Działania wolontariuszy muszą być wspierane przez systematyczną formację oraz profesjonalne szkolenia. Należy w komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej stale podkreślać fakt, że wolontariat wypływa z chęci czynienia dobra ze względu na Boga, pokazywać pozytywny wizerunek wolontariatu i prestiż bycia wolontariuszem.

Mając na uwadze słowa zawarte w Ewangelii, potwierdzone w słowach papieży, rozumiejąc wagę czynnej miłości – wolontariatu pragniemy wspierać jego rozwój. Chcemy, aby wolontariat Caritas był prężną i profesjonalną wspólnotą, w której angażowanie w pracę na rzecz innych i skutecznie działanie jest cenioną częścią życia oraz drogą do osobistego doświadczenia Chrystusa.

II. DEFINICJA WOLONTARIATU CARITAS

Zgodnie z powszechnie przyjętą definicją, wolontariat jest nieodpłatnym, świadomym, dobrowolnym i systematycznym działaniem na rzecz innych, wykraczającym poza więzi rodzinno-koleżeńskie.

Z uwagi na wyjątkowy charakter pracy wolontariuszy w Caritas, można założyć, że wolontariusz działający w strukturach Caritas, dostrzega potrzeby materialne takie jak np. bieda, bezdomność, choroba, samotność oraz duchowe i religijne i podejmuje działania na rzecz ich zaspokojenia. Swoje działania opiera o przykład Chrystusa i Jego nauczanie. Aktywnie i profesjonalnie współpracując z innymi działa na rzecz społeczności lokalnych oraz podejmuje tematy związane z wyzwaniem współczesnego świata. Jest rzecznikiem osób wykluczonych.

Caritas poprzez swój unikalny charakter, zasięg oraz obszary działania, jest organizacją wyróżniającą się na tle pozostałych.

1. Podstawowa i zasadnicza różnica tkwi w motywacji, która w przypadku wolontariatu Caritas odnosi się do Chrystusa, Jego przykładu i nauczania. Wolontariusz towarzyszy ubogim, dostrzegając nie tylko ich potrzeby materialne, takie jak: bieda, bezdomność, choroba, samotność, ale również potrzeby duchowe i religijne tej osoby.
2. Działania wolontariackie prowadzone są w oparciu o wartości chrześcijańskie i wartości katolickiej nauki społecznej, co określa tożsamość organizacji.
3. Caritas jest powszechnie rozpoznawalna oraz budzi społeczne zaufanie, tworząc największą organizację charytatywną w Polsce.
4. Caritas poprzez swoje rozległe struktury umożliwia zaangażowanie się w wolontariat i rozwój kompetencji dla osób mieszkających w różnych miejscach Polski, także na prowincji.

5. Szereg działań wolontariackich w ramach Caritas opiera się o wieloletnie doświadczenie oraz szerokie zaplecze społeczne na terenie całej Polski.
6. Działania wolontariackie odbywają się często z inicjatywy oddolnej, odpowiadają na cały wachlarz problemów społecznych, realnie je rozwiązując.
7. Caritas Polska oraz Caritas diecezjalne współpracują z organizacjami na całym świecie co daje możliwość wymiany doświadczeń, tworzenia międzynarodowych projektów.
8. Caritas jest organizacją skupiającą osoby w różnym wieku, różnej narodowości, o różnym statusie materialnym i doświadczeniach życiowych; różnorodność dotyczy zarówno osób zaangażowanych w działania wolontariackie, jak i ich adresatów.
9. Caritas promuje wartości chrześcijańskie, pozostając otwartym na różne światopoglądy czy wyznania.

III. WOLONTARIAT W STRUKTURACH CARITAS

Caritas Polska współdziała z 44 diecezjalnymi i archidiecezjalnymi zespołami Caritas w Polsce. Tworzą one największe w naszym kraju środowisko wolontariuszy, liczące aż 100 tysięcy członków. To ogromny ruch, który skupia ludzi chcących przekazać innym osobom bezinteresowny dar z siebie. W wielu diecezjach pracę wolontariuszy wspierają **koordynatorzy wolontariatu**. Wokół Caritas można wyróżnić trzy podstawowe struktury w ramach, których działają wolontariusze:

- **Szkolne Koła Caritas (SKC)** – to głównie uczniowie, którzy oprócz obowiązków szkolnych gromadzą się, by zgodnie z Ewangelicznym wezwaniem do miłości bliźniego zmieniać lokalną rzeczywistość. Prowadzą projekty społeczne i ekologiczne np: zbiórki pieniędzy i żywności dla potrzebujących, zakładanie ogrodów, spędzają czas z chorymi i samotnymi osobami, odrabiają lekcje i bawią się z dziećmi z ubogich rodzin. Działania uczniów wspierają **opiekunowie SKC**.
- **Parafialne Zespoły Caritas (PZC)** – to zazwyczaj osoby dorosłe, które gromadzą się we wspólnym celu niesienia dobra. W świecie, w którym rozpadają się więzi społeczne, PZC dają parafianom możliwość ponownej integracji z sąsiadami na rzecz wsparcia drugiego człowieka oraz poczucie bycia potrzebnym. To ludzie, którzy wspierają projekty Caritas diecezjalnych, zbierają środki, poświęcają swój czas potrzebującym. Działania PZC wspierają **liderzy**.
- **Centra Wolontariatu Caritas (CWC)** - funkcjonują w wielu diecezjach i koordynują pracę zespołów SKC, PZC oraz licznych wolontariuszy akcyjnych i indywidualnych. CWC szkolą i integrują wolontariuszy, odgrywają rolę pośredników wolontariatu, pomagają poszczególnym placówkom Caritas znaleźć osoby, które mogłyby poświęcić swój czas na pomaganie innym.

IV. STRATEGIA ROZWOJU WOLONTARIATU CARITAS 2020 – 2023

W lipcu 2020 Dyrektor Caritas Polska powołał Radę Wolontariatu Caritas Polska. W skład Rady weszło 9 przedstawicieli Caritas Diecezjalnych – zastępców dyrektorów oraz diecezjalnych koordynatorów wolontariatu, przedstawiciel Caritas Europa oraz pełnomocnik ds. wolontariatu i specjalista ds. wolontariatu w Caritas Polska.

Rada Wolontariatu Caritas Polska, została powołana w celu:

1. wspierania działań Caritas Diecezjalnych w obszarze wolontariatu;
2. stworzenia strategii rozwoju wolontariatu Caritas;
3. pomocy w organizowaniu wydarzeń dla wolontariuszy Caritas;
4. promowania wolontariatu Caritas;
5. wspierania formacji wolontariuszy w duchu wartości chrześcijańskich;
6. zbierania dobrych praktyk wolontariatu Caritas w Polsce i dzielenie się nimi między Caritas diecezjalnymi;
7. przedstawiania interesów wolontariatu Caritas na spotkaniach Dyrektorów i w Caritas Polska oraz na zewnątrz;
8. opiniowania i rekomendowania projektów i programów skierowanych do wolontariuszy w Caritas;
9. rekomendowania planu i tematów spotkań/szkoleń koordynatorów wolontariatu.

Jednym z pierwszych celów Pracy Rady Wolontariatu Caritas Polska, było opracowanie Strategii Rozwoju Wolontariatu. Rada powierzyła to zadanie zespołowi: Agnieszka Zarzyńska (Caritas Europa) oraz Marta Dobrzyńska (Caritas Polska).

Zespół przeprowadził szeroką analizę SWOT zapraszając do współpracy Radę Wolontariatu, diecezjalnych koordynatorów Caritas oraz pracowników Caritas Polska. Analiza pozwoliła definiować mocne i słabe strony aktualnego stanu wolontariatu w Polsce oraz zagrożenia i szanse rozwojowe. Roboczy dokument Strategii, był wielokrotnie konsultowany z ekspertami pracującymi w Caritas Polska oraz Radą Wolontariatu, tak aby ostatecznie przygotować Strategię Rozwoju Wolontariatu uwzględniającą różne perspektywy oraz definiującą Priorytetowe Cele Strategiczne.

V. CELE STRATEGICZNE

W lipcu 2020 roku, opracowano Strategię na lata 2020 -2023 składającą się z 4 celów strategicznych oraz odpowiadających im celów operacyjnych. Strategia wskazuje kierunki działań i niezbędnych interwencji, aby przy zachowaniu tożsamości, w oparciu o wartości chrześcijańskie, dążyć do profesjonalizacji działania, a nade wszystko wykorzystywać potencjał Caritas w rozwoju wolontariatu!

I. Wolontariusze, koordynatorzy, opiekunowie i liderzy otrzymują systematyczne wsparcie duchowe oparte o "Program Formacji".

II. Działania wolontariatu Caritas prowadzone są w sposób profesjonalny, podlegają stałemu rozwojowi i ewaluacji.

III. Caritas Polska oraz Caritas diecezjalne systematycznie rozwijają ogólnopolskie i lokalne sieci wolontariatu.

IV. Caritas Polska wraz z Caritas diecezjalnymi prowadzą kampanię komunikacyjną mającą na celu zwiększenie widoczności oraz podkreślenie roli wolontariatu.

VI. REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH

W oparciu o 4 cele strategiczne, opracowano konkretne i mierzalne cele operacyjne, których realizacja pozwoli osiągnąć postawione cele strategiczne. Cele operacyjne wraz z rozwojem wolontariatu będą poddawane ewaluacji, rozwijane i uzupełniane o nowe założenia.

I. Cel strategiczny: Wolontariusze, koordynatorzy, opiekunowie i liderzy otrzymują systematyczne wsparcie duchowe oparte o „Program Formacji”.

Cele operacyjne:

1. Rada wolontariatu co miesiąc publikuje nowe materiały formacyjne, które razem stworzą „Program Formacji”. W każdym kolejnym roku „Program Formacji” będzie ewaluowany i aktualizowany.

Program zawierać będzie:

- a) Materiały do formacji wolontariuszy koordynatorów, opiekunów SKC i liderów PZC.
- b) Dobre praktyki/standardy/inspiracje pracy z wolontariuszami.
2. Caritas Polska raz w roku organizuje spotkanie formacyjne dla koordynatorów diecezjalnych.
3. Caritas Polska raz w roku organizuje pielgrzymkę dla wolontariuszy.

II. Cel strategiczny: Działania wolontariatu Caritas prowadzone są w sposób profesjonalny, podlegają stałemu rozwojowi i ewaluacji.

Cele operacyjne:

1. Koordynatorzy diecezjalni każdego roku otrzymują od Caritas Polska propozycje:
  - a) minimum 2 szkoleń online lub stacjonarnych rozwijających umiejętności leaderskie, pracy z wolontariuszami oraz wykorzystania nowych technologii w pracy z wolontariuszami.
  - b) udziału w sieciach współpracy tematycznej online.

2. Opiekunowie SKC i liderzy PZC każdego roku otrzymują:

a) propozycje udziału w kursie online, rozwijający umiejętności leaderskie, mediacyjne, zarządzania zespołem oraz pracy z wolontariuszami.

3. Diecezje otrzymują „Program rozwojowy dla wolontariuszy” zawierający scenariusze szkoleń i dobre praktyki.

4. Do 1.03.2021 Rada Wolontariatu przygotuje „Standardy działań wolontariatu” zawierający opis standardów najczęściej prowadzonych działań. Np.:

a) zbiórki żywności

b) wolontariat domowy oraz indywidualny

c) wolontariat w placówkach opieki i hospicjach

d) wolontariat kryzysowy

e) wolontariat szkolny

III. Cel strategiczny: Caritas Polska oraz Caritas diecezjalne systematycznie rozwijają ogólnopolskie i lokalne sieci wolontariatu.

Cele operacyjne:

1. Każdego roku prowadzone są minimum 2 wspólne ogólnopolskie akcje realizowane przez wolontariuszy w diecezjach. Akcje komunikowane są jako działania wspólnoty wolontariuszy Caritas w Polsce.

2. Caritas Polska we współpracy z diecezjami promuje działania lokalne oparte o indywidualne relacje. Zbiera i przekazuje Caritas diecezjalnym dobre praktyki budowania relacji indywidualnych w społecznościach lokalnych, budowania więzi z różnymi podmiotami.

3. Caritas Polska oraz Rada Wolontariatu promuje rozwiązania mające na celu wolontariat długoterminowy w SKC, oraz tworzenie oferty PZC atrakcyjnej dla osób w młodszych.
4. Caritas Polska oraz Caritas diecezjalne stale poszukują nowych sprzymierzeńców ogólnopolskich i lokalnych (wolontariuszy i darczyńców) i budują z nimi długotrwałe relacje.
5. Członkowie Rady Wolontariatu opracowują i dostarczają Caritas diecezjalnym wzory zawierające rozwiązania prawne oraz śledzą zmiany w prawie.
6. Caritas Polska oraz Rada Wolontariatu rekomenduje utworzenie stanowiska diecezjalnego koordynatora wolontariatu Caritas w każdej diecezji.
7. Caritas Polska oraz Rada Wolontariatu rekomenduje utworzenie Centrum Wolontariatu Caritas w każdej diecezji, oraz profesjonalizację CWC.
8. Rada Wolontariatu do 1.12.2020 opracuje koncepcję wolontariatu pracowniczego na rzecz osób potrzebujących.
9. Rada poszukuje sposobów finansowania ogólnopolskich projektów i programów dotyczących rozwoju wolontariatu Caritas.
10. Caritas Polska oraz Rada Wolontariatu w oparciu o potrzeby i doświadczenia w diecezjach przygotowuje koncepcje, pozyska fundusze oraz wdroży Platformę komunikacyjną dla wolontariatu Caritas w Polsce.

IV. Cel strategiczny: Caritas Polska wraz z Caritas diecezjalnymi prowadzą kampanię komunikacyjną mającą na celu zwiększenie widoczności oraz podkreślenie roli wolontariatu.

1. Caritas Polska do 1.11.2020 opracuje i wdroży plan komunikacji o działaniach wolontariuszy Caritas.
2. Rada promuje rozwój wolontariatu Caritas w diecezjach.
  - a) raz w miesiącu wysyłany jest newsletter do koordynatorów i Dyrektorów w diecezjach z informacjami dotyczącymi wolontariatu Caritas.
  - b) na każdym spotkaniu/zgromadzeniu Dyrektorów jest obecny przedstawiciel Rady Wolontariatu, który prowadzi rzecznictwo na rzecz rozwoju wolontariatu.

c) Rada Wolontariatu współpracuje z koordynatorami wolontariatu, zbiera potrzeby, proponuje rozwiązania, koordynuje wymianę wiedzy i dobrych praktyk pomiędzy diecezjami.

Strategia Rozwoju Wolontariatu Caritas w Polsce na lata 2020 – 2023 nie jest dokumentem zamkniętym, mogą pojawiać się czynniki wewnętrzne i zewnętrzne w istotny sposób wpływające na jej zmianę.

Caritas Polska będzie poddawała Strategię systematycznemu monitoringowi co pozwoli kontrolować jej skuteczność, efektywność i korzyści z realizacji jej założeń oraz umożliwi ewaluację obranych kierunków rozwoju.

VII. PODSUMOWANIE

Jesteśmy przekonani, że opracowana Strategia Rozwoju Wolontariatu Caritas w Polsce pozwoli wprowadzić potrzebne standardy pracy z wolontariuszami w Polsce. Odpowie na potrzeby w szczególności Szkolnych Kół Caritas, Parafialnych Zespołów Caritas oraz Centrów Wolontariatu. Poszerzy grono naszych współpracowników – wolontariuszy i pomoże zbudować długotrwałe relacje oparte o wspólne wartości chrześcijańskie. Będzie wspierać rozwój wrażliwości społecznej, postaw altruistycznych. Podniesie kompetencje oraz sprzyjać będzie aktywności osób chcących działać na rzecz lokalnej społeczności.